Гимназия по туризъм “Алеко Константинов”
2770, гр. Банско,ул. „Цар Самуил" № 29 тел.: 0749/ 8 82 92, e-mail:pgsst_bansko@abv.bg

УЧИТЕЛ: РОЗА КОЗАРЕВА
ЗА 23.04.2020 /ЧЕТВЪРТЪК/

ПЪРВИ ЧАС - 12 КЛАС - ПРЕДМЕТ- БЕЛ/ЗП

ТЕМА НА ЧАСА:
АНАЛИЗ НА РОМАНА „ЖЕЛЕЗННИЯТ СВЕТИЛНИК“ ОТ ДИМИТЪР ТАЛЕВ“

I. В ГРУПАТА, В САЙТА НА ГИМНАЗИЯТА И В ШКОЛО Е ИЗПРАТЕН МАТЕРИАЛ ЗА ЧАСА

ПЛАН- КОНСПЕКТ
АНАЛИЗ НА РОМАНА „ЖЕЛЕЗНИЯТ СВЕТИЛНИК“

1. Творческа история на романа „Железният светилник“ - това е първият и най-значим роман от тетралогията на Талев, посветена на борбите на българския народ за национално осъзнаване и освобождение на Македония. Творбата се появява в началото на 40-те години на 20 век като разказ във в-к “Зора“. Романът излиза за първи път през 1952 г. и по своята тема е своеобразно продължение на романа „Под игото“ от Иван Вазов. *Жадуваното* освобождение от турско робство през 1878 г. не довежда до освобождение на Македония. Там борбата срещу робството продължава. Историята и родината са ключови понятия в творчеството на Талев.

2. Заглавие -„Железният светилник“ – железният светилник е символ на новото и прогреса. Заглавието е свързано със символните значения на думите „железен“ , което се отнася до родовата устойчивост, върху която се крепи битието на народа в условията на тежкото иго. А думата светилник е светлината, която нахлува като възрожденски дух в средновековния свят. Светлината озарява идеята за национална свобода-политическа и духовна. Железният светилник е свързан с рода на Султана, а газената лампа, донесена от Ния измества стария светилник.

3. Жанрови особености – роман, който е част от една голяма романова поредица, в която влизат още: „Илинден“ (1953), „Преспанските камбани“ (1954) и „Гласовете ви чувам“ (1966) Това е роман, който притежава черти на:историческия, битовия, семейния, психологическия, епическия роман. Може да се определи като епичен социален роман, композиран върху тематиката на семейството; като сага за трагичното в българската съдба, за началото на народностното осъзнаване на една относително голяма общност.

4. Сюжетни линии – в романа се преплитат 3 основни сюжетни линии:

А) историческа – представя борбата за свобода като житейско право и независимост на църквата.

Б) битова – представя бита, нравите обичаите характерни за тази епоха не само на едно семейство, а дават представа за нацията като цяло.

В) любовна – проследяват любовните взаимоотношения на главните герои: Султана и Стоян, Лазар и Ния, Катерина и Рафе Клинче.

5. Композиционни особености - Романът е съставен от четири части.

Творбата започва с епиграф от народна песен, в която става дума за извечното родово дърво, чийто:

корени (синовете) са дълбоко в земята;

гранки (снахите) са до небесата

върховете (внуци) които са мили и свидни

Първата, озаглавена „Хаджи Серафимовата внука“ въвежда в епохата, в обстановката, запознава с главните герои Стоян Глаушев и Султана и тяхното свързване в едно семейство. Стоян Глаушев напуска своя роден род, за да избяга от гнева на бея, и намира ново начало за живота си в реализираната мечта на хаджи Серфимовата внука за дом и семейство. Домът на Султана е основна ценност, фундамент, върху който се крепи цялото съществуване. Ето защо тя подхожда с такава грижа и внимание към него. Тъкмо него се стреми да опази тя, преминавайки през многото изпитания, защото той гарантира благото на семейството й. По сходен начин е разработен и мотивът за дюкяна, свързан с образа на Стоян Глаушев. Пришалецът в Преспа и, още повече, недодяланият селянин, който се свързва с гордата внучка на хаджи Серафим, е приет много трудно в средата на занятчиите. Както домът, така и занаятът е затворено пространство за чужденеца

В първата част вниманието е насочено върху субективното начало в историческия процес – върху отделните личности, чрез действията на които историята се само сътворява.

Втората част – „Тъмни времена“ – измества повествованието от семейно-битовия план върху обществената действителност: борбите за съграждане на нова църква, за духовници и учители.

ЦЪРКВАТА /вярата/ е централен проблем за романа, около който гравитират някои от найважните внушения на текста. Темата за градежа на новата църква обхваща значителна част от фабулата. Благодарение на нея се разгръщат повечето герои, постига се динамиката на действието, размишлява се за същността на вярата и за начина, по който тя се преживява от преспанци. Въвежда се фундаменталният проблем за българското минало-робството. Вярата е тази, която опазва народността. Вярата е това велико явление, благодарение на което множеството се мисли като цяло, като един. Това единение прави възможно изграждането на националното самосъзнание.За романа “Железният светилник‘ вярата е безспорният пазител на народа, безусловният източник на патриотизма, обединителят на всички българи.

УЧИЛИЩЕТО /читалището/ и по-общата категория на просветата следва проблема за собствена вяра и църква, макар че в първия роман от тетралогията този проблем е едва в своето зараждане.Съпротивата срещу гръцката църква закономерно поражда желание за автономна просвета; желание за по-добро, по-адекватно и дори с европейски измерения образование на български език и от български учители. ГРАДЪТ

Третата част – „Народът се пробужда” – предава първите открити сблъсъци в една борба за духовно освобождение. ГРАДЪТ И СЕЛОТО стоят в трайна опозиция в романа. Тази опозиция навлиза с разгръщането на образа на Стоян Глаушев, още в самото начало на произведението. Така градът Преспа се появява в развръзката на романа и става измисленото пространство, където се помества фабулата. Авторът описва обичаите на жителите му, архитектурата на къщите му, изобщо градът е важен романов фактор. Противопоставянето град-село е културологично противопоставяне. Градът е символ на по-съвършена социална организация, на относително по-поносими

икономически условия на живот в него, остротата на робското като че ли е притъпена.Той осигурява и по-висок цивилизационен модел, особено в рамките на Османската империя и означава прогрес на множество равнища и то прогрес, достижим от робите.

Четвърта част – „Корени и гранки” – социалният план е сменен от битово - семейния. Множи се многолюдното Стояново семейство. Един след друг се задомяват синове и дъщери. Раждат се внуци, семейството преживява и първата трагедия – смъртта на Катерина. Ния и Лазар свиват гнездо.

II.В ГРУПАТА, В САЙТА НА ГИМНАЗИЯТА Е ИЗПРАТЕН ПОМОЩЕН МАТЕРИАЛ ПО ТЕМАТА

https://ucha.se/…/tvorcheska-istoria-i-syuzhet-na-romana-zh…
ТВОРЧЕСКА ИСТОРИЯ

https://www.vbox7.com/play:efd800a534
ФИЛМ „ИКОНОСТАСЪТ" направен е по действия в романа „Железният светилник"

ВТОРИ ЧАС 8 КЛАС – БЕЛ, БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
ТЕМА ЗА ЧАСА:

СЛОЖНО СЪСТАВНО С ПОДЧИНЕНО ДОПЪЛНИТЕЛНО ИЗРЕЧЕНИЕ – УПРАЖНЕНИЕ

I.В ГРУПАТА, В САЙТА НА ГИМНАЗИЯТА Е ИЗПРАТЕН ТЕСТ ЗА УПРАЖНЕНИЕ ВЪРХУ СЛОЖНО СЪСТАВНО С ПОДЧИНЕНО ДОПЪЛНИТЕЛНО ИЗРЕЧЕНИЕ, В ШКОЛО Е ИЗПРАТЕНО СЪОБЩЕНИЕ ПО ТЕМАТА

ТЕСТ
СЛОЖНОТО СЪСТАВНО С ПОДЧИНЕНО ДОПЪЛНИТЕЛНО ИЗРЕЧЕНИЕ

Талисманите на футболните отбори са част от играчите на тима (1). При всяко футболно първенство ще се срещнете със занимателните символи на отбора (2). Те са винаги там, на терена, до състезателите.(3). Обути в обувки със „слонски" размери и с изразителна тромава походка, талисманите представляват живописна гледка (4). Доколкото тежестта на дрехите им позволява, те не спират да танцуват весело, да подскачат и да ръкомахат (5). Празнуват, поздравяват се с феновете на отбора, измислят остроумни закачки (6). Видът им винаги забавлява, предизвиква усмивки, развлича... (7). Присъствието им има за цел да придаде допълнителен чар на всяко състезание (8).Талисманите на известните футболни отбори са най-любимото развлечение за спортните запалянковци (9). Загадка е отсъствието сред тях на добродушния испанец „Л'ави", почитан от футболен клуб „Барселона" (10). Той е забавният старец с гъста бяла брада и огромна пура, когото и до днес се случва да имитират някои от най-темпераментните почитатели на отбора (11).В желанието си да развличат публиката и най-вече децата, клубовете на редица страни са създали цели серии от образи и герои, които в течение на времето са се превърнали в най-желаната атракция от футболното шоу (12). Те са представители на толкова разнообразни животински видове, че спокойно могат да се поберат в една уникална „Книга на джунглата" (13).

1. Кой пример съдържа сложно съставно с подчинено допълнително изречение?
А) 5 Б) 8 В) 11 Г) 13

2. В каква последователност трябва да протече процесът на разпознаването на сложното съставно изречение с подчинено допълнително?
1. Заменяме подчиненото изречение с дума (словосъчетание), която е негов синтактичен синоним.
2. Четем изречението.
3. Анализираме коя част от него започва със съюз да или че, с форма на относително-то местоимение който (когото) или с въпросителна дума.
4. Заменяме синтактичния синоним с лично местоимение него (го), нея (я), тях (ги)
А) 2, 1, 3, 4; Б) 3, 2, 1, 4; В) 2, 3, 1, 4; Г) 3, 1, 4, 2.

3. Къде няма сложно съставно с подчинено допълнително изречение?
А) Това, че талисманът им досущ прилича на динозавър и се казва Гънързавър, не означава, че „Арсенал" се кани да се премести от „Хайбъри" в Джурасик парк.
Б) През 1994 г. известният лондонски клуб с прякор „Артилеристите" (Гънърс) решава,че талисманът им трябва да носи тъкмо това име.

В) Футболистите на „Арсенал” възлагат задачата на детския си отбор да реши как трябва да изглежда новият футболен талисман.
Г) Обявен е конкурс, на който пристигат хиляди предложения - рисунки на котки, кучета, зайци и мечета..

4. В кой пример има сложно съставно с подчинено допълнително изречение?
А) Но онова, което хваща окото на шефовете, са две рисунки, дошли от различни краища на Англия.
Б) И на двете се усмихва същество на име Гънързавър Рекс, нарисувано с любов от малчуганите.
В) Одобрено от журито, странното същество за пръв път е забелязано да маха на публиката по време на мач на стадиона „Хайбъри”.
Г) С големите си миловидни очи и със странните зелени ръце Гънързавър е привикнал да изпраща своите почитания на запалянковците от любимия град.

5. В кой пример има сложно съставно с подчинено допълнително изречение?
А) Не е голяма изненадата, когато в началото на сезона 1996/97 г. „Байер” - Леверкузен променят официалното лого* на клуба и включват в него фигурите на два лъва.
Б) По това време лъвът е вече приет за официален талисман на отбора, в който играе и българинът Димитър Бербатов.
В) Компанията „Байер” е основана през 1863 г., а „царят на животните” е част от официалния й герб.
Г) Футболният клуб на известната фармацевтична фирма решава да превърне лъва в част от емблемите на общината.

6. В кой пример има сложно съставно с подчинено допълнително изречение?
А) Лъвът е вече част от емблемата на общината, а през 1921 г. става и елемент от официалния герб на града.
Б) Двата лъва приканват запалянковците да се порадват на предстоящата победа.
В)През 60-те години благодарение на перфектната си игра крилата на „Байер” - Леверкузен си спечелват прякорите „Байерските лъвове”.
Г)С черно-червената си окраска - раирана фланелка, гащета с червени кантове и с червени на бели ивици три четвърти чорапи, лъвовете приемат овациите на запалянковците.

7. Поправете пунктуацията! В кой пример грешката е свързана с пунктуацията на сложно съставно с подчинено допълнително изречение?
А) В момента клубът наброява 12 000 членове които старателно се готвят за бъдещи изяви.
Б)На стадиона „Филипс” Фокси се чувства, като истинска домакиня и това никога не остава незабелязано.
В)Тя или свири на барабан или забавлява децата в така наречения „семеен сектор”.
Г)С хитроумните си решения Фокси винаги те кара да се разсмееш да забравиш ежедневните грижи .

8. Поправете пунктуацията! В кой пример грешката е свързана с пунктуацията на сложно съставно с подчинено допълнително изречение?
А) Панатас знае че е официален талисман на „Панатинаикос”.
Б) В случай че „Панатинаикос” паднат миролюбивото тигърче винаги поздравява противниковия отбор.
В) Възпитан и коректен Панатас е известен с ненавистта си към грубата игра на терена.
Г) Клубът от лични фенове на зелено-белия тигър наброява 9 000 души които са на възраст до 16 години.

9. Поправете пунктуацията! В кой пример грешката е свързана с пунктуацията на сложно съставно с подчинено допълнително изречение?
А) Знаете ли, защо вълкът („лупо” на италиански) е избран за официален талисман на футболен клуб „Рома”?
Б) Шефовете на отбора, който носи името на италианската столица вероятно са почерпили идеи от историята за произхода на Рим.
Б) Може да сте чели, а може и да не сте известната легенда за Ромул и Рем.
Г) От историята за близнаците, които основали града и които били отгледани от вълчица, водят началото си и много други истории свързани с началото на една велика империя.

II.В ГРУПАТА, В САЙТА НА ГИМНАЗИЯТА Е ИЗПРАТЕНА ТАБЛИЦА ЗА ВИДОВЕ ИЗРЕЧЕНИЯ ПО СЪСТАВ

ИЗРЕЧЕНИЕ С ПОДЧИНЕНО ДОПЪЛНИТЕЛНО
https://ucha.se/…/slozhno-sastavno-s-podchineno-dopalniteln…
ВИДЕОУРОК

https://ucha.se/…/slozhno-sastavno-s-podchineno-podlozhno-i…
ВИДЕОУРОК